

چکیده مقاله های

شانزدهمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی « بزرگداشت ابوالفضل بیهقی و واکاوی متن های تاریخی- ادبی نثر فارسی در دوره پشامغولی» / اول آبان ۱۴۰۵- دانشگاه حکیم سبزواری

جغرافیای عاطفی در تاریخ بیهقی: خوانشی بر اساس جغرافیای ادبی و

مطالعات فضا

سمیه اسدی^۱

دانشگاه ولایت

پژوهش های مربوط به تاریخ بیهقی عمدتاً بر ساختار روایی، تاریخ نگاری و شخصیت پردازی متمرکز بوده اند و نقش فضا در تولید معنا و عاطفه کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این مقاله با بهره گیری از چارچوب نظری جغرافیای ادبی و جغرافیای عاطفی، به ویژه با تکیه بر مفاهیم «حس مکان» و «توپوفیلیا» در آرای یی-فو توان و «شاعرانگی فضا» در اندیشه گاستون باشلار، به تحلیل نسبت میان مکان و احساس در تاریخ بیهقی می پردازد. پرسش اصلی پژوهش این است که فضاهای روایی تاریخ بیهقی چگونه به سازه های عاطفی- معنایی تبدیل می شوند و بیهقی به مثابه راوی-ناظر چه نسبتی با این فضاها برقرار می کند. در این راستا، سه فضای محوری مورد تحلیل قرار می گیرند: دربار غزنه به مثابه فضای اضطراب و بی اعتمادی، زندان و تبعیدگاه به مثابه فضای اندوه و انتظار، و مسیرهای سفر نظامی به مثابه فضای ناامنی و گسست. صحنه های چون اعدام حسنک وزیر، تبعید امیر محمد و مسیر لشکرکشی به هندوستان به عنوان نمونه های متنی تحلیل می شوند. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر خوانش درون متنی است، با این توضیح که کاربرد نظریه های مدرن جغرافیای عاطفی بر متن قرن پنجم هجری نه به عنوان انطباق مستقیم، بلکه به مثابه ابزاری تفسیری برای آشکار سازی لایه های پنهان متن به کار می رود. یافته ها نشان می دهد که فضا در این اثر صرفاً ظرف رویدادها نیست، بلکه به عنوان سازه ای معنایی-عاطفی عمل می کند. افزون بر این، میان جغرافیای عاطفی بیهقی به عنوان نویسنده ای که خود شاهد رویدادها بوده و جغرافیای عاطفی

۱. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت: s.assadi@velayat.ac.ir

چکیده مقاله های

شانزدهمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی « بزرگداشت ابوالفضل بیهقی و واکاوی متن های تاریخی- ادبی نثر فارسی در دوره پیشامغولی» / اول آبان ۱۴۰۵- دانشگاه حکیم سبزواری

شخصیت های روایت تمایزی روشمند برقرار می شود. در نتیجه، تاریخ بیهقی متنی است که در آن «جغرافیای روایت» با «جغرافیای احساس» درهم تنیده و این پیوند از ویژگی های ادبیت متن به شمار می رود. **واژه های کلیدی:** تاریخ بیهقی، جغرافیای ادبی، جغرافیای عاطفی، حس مکان، توپوفیلیا، ادبیت متن